

Suomen Potilasliitto ry
Puheenjohtaja Paavo Koistinen

Lääkepolitiikka 2020

Arvoisa ministeri, hyvät kansliapäällikkö, ylijohtaja, sihteeri ja valmistelu- ja ohjausryhmän jäsenet

Rationaalisena olentona ihminen etsii tietoa. Arvokkainta on sellainen tieto, jolla on suoraa tai välillistä merkitystä ihmiselle itselleen. Kuta lähempänä olevaa asiaa informaatio koskee, sitä voimakkaammin tunnetaso on mukana.

Samalla tavalla herättää erittäin vahvaa kiinnostusta ja tunnetasolle ulottuvaa pohdiskelua kaikki lääkkeisiin vaikuttava keskustelu ja informaatio. Informaatiota, tutkimustietoa ja kokemuksenkin tuomaa dataa on tarjolla suunnattoman paljon.

Tavallisen yksilön on milteinpä mahdotonta suodattaa esimerkiksi lääkkeistä olemassa olevaa dataa sillä tavalla jäsenellyksi tiedoksi, että se yksiselitteisesti vastaisi hänen tiedon tarpeeseensa. Lääkeluettelon, wikipedian tai tuoteselosteen antama informaatio saattaa olla ristiriitaista tai yksinkertaisesti liian tieteellistä, jotta tavallinen lääkkeiden käyttäjä saisi kaipaamaansa tietoa.

On siis perusteltua sanoa, että lääkkeen käyttäjän tietolähteiden hahmottaminen on todellakin tuhannen taalan kysymys. Kuinka tarjota lääketietoutta kansantajuisesti ja siten, että sen äärelle olisi vaivaton pääsy? Kuinka selostaa lääkkeen ominaisuuksia tai vaikutuksia siten, että asian hahmottaa riittävästi niin urbaani insinööri kuin keskisuomen ”mökin mummo”.

Lääkevalistuksen suunnittelussa on syytä varoa sitä, että ei tiedoteta asioista niin sanoakseni potilaan ylitse. Sairaanhoidon antavat laitokset ja lääkärit sekä lääketeollisuus ja tutkijat tietenkin kommunikoivat keskenään ja tieto kulkee. Käyttäjän, potilaan kannalta ongelmaksi muodostuu se, että lääkkeen saa ja syykin kerrotaan, mutta monet kysymykset tulevat yleensä potilaankin mieleen vasta siinä vaiheessa, kun resepti on haettu ja lääkekuuri on päällä.

Avainpaikoilla ovat tietenkin lääkärit, sairaanhoitajat ja apteekit. Jokainen kuitenkin tuntee näidenkin tahojen kiireet, joten syvällisemmät pohdinnat jäävät pinnallisiksi ja usein valitettavan puutteellisiksi.

Kun kyseessä on samalla vahvasti tunnetasolla vaikuttava asiakokonaisuus, saattaa tiedon puute johtaa ahdistukseen, psykosomaattisiin vaivoihin tai siihen, että lääke jätetäänkin käyttämättä. Jossakin vanhassa kampanjassa sanottiin, että vain syöty lääke auttaa, mutta jos epävarmuus kalvaa eikä tietoa saa, niin lääkkeet todella jäävät syömättä.

Tietysti voi käydä niinkin, että tarkoin annostellut ja mitoitettut lääkemääräykset menevät sekaisin, kun vaikutuksia ei tunneta ja eletään siinä olettamassa, että runsaalla annostuksella on suurempi ja suotuisampi vaikutus. Jälleen vajaa tai pinnallinen tietoisuus aiheuttaa ongelmia.

Lääkepolitiikka 2020 sen kohdassa 2 sanotaan mm. Lääkehuolto on laadukasta, vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Kohdassa 2.1 todetaan edelleen Lääkkeiden saatavuus ja lääkehoidon toimivuus varmistetaan kaikissa olosuhteissa.

Kansalaisille on siis nimenomaan turvattava hyvä lääkkeiden saatavuus ja ammatillisesti toimiva lääkkeiden jakelujärjestelmä. Lääkevalikoiman tulee mahdollistaa potilaan tarkoituksenmukainen ja vaikuttava lääkehoito. Haasteena on turvata uusien lääkkeiden sekä lisäksi harvoin tarvittavien, pienen väestöryhmän käyttämien, lääkkeiden saatavuus ja kattavan jakeluverkoston säilyttäminen koko maassa, myös syrjäseudulla.

Kun kerran elämme kaiken kuvatun haasteellisuuden keskellä myös suunnattoman informaation paljouden keskellä, olisi ensiarvoisen tärkeää tukea, kehittää ja rakentaa sellaisia organisaatioita, jotka kykenisivät opastamaan kysyvää potilasta tiedon lähteille. On siis koetettava rakentaa sellaisia tiekarttoja, joiden avulla potilas löytäisi omaa lääkitystään koskevaa tietoa mahdollisimman sujuvasti. Haasteena eivät ole ne valistuneet potilaat, jotka ovat eläneet ehkä pitkään sairautensa kanssa ja tulleet oman vaivansa asiantuntijoiksi, osaavat kääntyä asiantuntijoiden puoleen ja joilla on parhaassa tapauksessa potilasjärjestökin tukenaan.

Rohkenenkin väittää, että paljon puhuttu kolmannen sektorin merkitys tulee korostumaan nimenomaan lääketietoisuuteen ja –tiedottamiseen saralla. Kukapa muu tuntisi lopulta parhaiten ne tarvittavat polut lääkeneuvontaan ja lääkeinformaatioon kuin potilasjärjestö oman sairausryhmänsä kohdalla? Näillä järjestöillä on tiedossaan myös ne erikoislääkärit, joilta voidaan hankkia syventävää tietoa jostakin tietyistä lääkkeistä, sen sivuvaikutuksista ja muista ominaisuuksista.

Kaikki se tuki, jota suomalaisille potilasjärjestöille voidaan antaa, on merkittävässä osassa kohennettaessa suomalaisen potilaan ja lääkkeen käyttäjän tiedon saantia. Tällä tiedon saatavuudella on samalla merkittävä vaikutuksensa potilaan henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja psykososiaaliseen kuntoutumiseen. Jos tiedon saaminen on hankalaa, epävarmaa tai jopa ristiriitaista, se heijastuu ongelmina, joita taas joudutaan hoitamaan ja erikseen lääkitsemään.

Potilasjärjestöt ovat niitä luotsialuksia tiedon suunnattomassa valtameressä, joihin yhteiskunnan on arvokasta ja jopa tulevaisuudessa aivan välttämätöntä satsata, mikäli lääkkeen käyttäjän tiedon saanti halutaan turvata ikääntyvässä ja eläköityvässä Suomessa tulevinakin vuosikymmeninä.